

مقدمه مترجمان

سپاس خدای را که توفیق ترجمه این اثر ارزشمند را به ما عطا فرمود. همچنین خدا را شاکریم که سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت) که همواره دغدغه چاپ و نشر کتب علمی معتبر و دست اول را دارد، متولی امور چاپ و نشر کتاب حاضر است.

آشنا کردن خوانندگان با کتاب حاضر برای استفاده بهتر از آن اقتضا می کند که امتیازات و ویژگیهای کتاب برجسته شود:

۱. این کتاب یکی از کتابهای درسی بسیار معتبر مدیریت آموزشی در رشته های تعلیم و تربیت، علوم رفتاری و مدیریتی دانشگاههای معتبر جهان است. نویسندگان آن سه نفر از صاحب نظران شهیر رشته مدیریت آموزشی در دانشگاههای معتبر امریکا هستند. این اثر را اولین بار یکی از انتشارات مشهور در کشور امریکا در سال ۱۹۷۸ به چاپ رساند و از آن تاریخ تاکنون به طور متوسط هر چهار سال یک بار بازنگری شده و تکامل یافته است، به گونه ای که جدیدترین ویراست آن (ویراست نهم) با ۵۰۰ صفحه در سال ۲۰۱۳ به چاپ رسیده است.

۲. از جمله ویژگیهای مهم این کتاب جامع و تازه بودن مطالب آن است. آخرین نظریه ها، دستاوردها و یافته های جدید پژوهشی مرتبط با موضوعات مدیریت آموزشی در کتاب طرح شده است. به جرئت می توان گفت که تقریباً تمامی قلمرو وظایف، نقشها و فعالیتهای حرفه ای مدیران آموزشی با رویکردی علمی در این کتاب پوشش داده شده است.

۳. امتیاز مهم دیگر این کتاب در مقایسه با آثار مشابه به تأکید کتاب بر رابطه نظریه-کاربرد یا عمل برمی گردد. برای استحکام این رابطه مؤلفان کتاب چهار اقدام مهم و ابتکاری انجام داده اند تا خواننده را در کاربست آنچه به لحاظ نظری گفته شده است به فکر فرو برند و به چالش بکشند. اول اینکه در خلال فصول در

هفده

هر فصل بخشهایی با عنوان کاربرد نظریه در عمل پیش‌بینی شده است، در این مورد از خوانندگان خواسته می‌شود که راهکارهایی کاربردی برای مسائل رایج ارائه دهند. موارد رهبری از دیگر مطالب کتاب است که برای خوانندگان نظریه را به کاربردها نزدیک می‌کند. در قضایای رهبری خوانندگان می‌توانند تواناییهایشان را در زمینه رهبری کردن به نمایش بگذارند. اقدام سوم برای بیان اینکه نظریه‌ها را بتوان به کار بست گنجاندن مطالبی در آخر هر فصل تحت عنوان راهنمایی‌های عملی است. توصیه‌ها و دستورهایی برای تصمیمات و اقدامات مدیریت پیشنهاد شده است. با توجه به این اقدامات انتظار مؤلفان این است که خوانندگان به درک صحیحی از نظریه‌ها و مدلها نائل شوند و به سهولت بتوانند جنبه‌های عملی نظریه‌ها را در تصمیمات و اقدامات مدیریتی متوجه شوند و در صحنه عمل به کار گیرند. چهارمین اقدام ابتکاری مؤلفان برای کاربردی ساختن نظریه‌ها تمارین کارپوشه است؛ هر فصل با یک تمرین عملی خاص خاتمه می‌یابد که در آن خوانندگان دانش و مهارت‌هایشان را نشان می‌دهند.

۴. برجسته شدن رابطه نظریه-تحقیق-نظریه از دیگر امتیازات کتاب حاضر است. نظریه‌های مدیریت آموزشی در این کتاب به شکلی دقیق مطرح شده‌اند؛ در هر فصل به ترتیب واقعیات سازمانی مرتبط با حوزه ذی‌ربط، مفاهیم اصلی و تعمیمات هر نظریه ذکر شده است و بدین شکل فراگرد نظریه‌پردازی در مدیریت آموزشی تصریح شده است و از این منظر چگونگی بنا شدن تحقیقات مدیریت آموزشی بر فرضیه‌های منتج از نظریه‌ها مورد تأکید قرار گرفته است؛ سپس موارد مهمی از آخرین تحقیقات صورت گرفته درباره نظریه‌ها و مدلها با ذکر واضح پیش‌فرضها، مفاهیم و متغیرها و متدولوژی تحقیقات مطرح شده است. به باور مترجمان این ویژگی منحصر به فرد کتاب به پیشبرد روش‌شناسی تحقیقات تربیتی و تحکیم نظریه‌های موجود (تأیید گرفتن نظریه‌ها از تحقیقات میدانی) و فراهم کردن زمینه برای خلق نظریه‌های جدید کمک می‌کند.

۵. امتیاز مهم دیگر کتاب ارائه پیش‌سازمان‌دهنده‌ها با تأسی از نظریه یادگیری معنی‌دار آروبل در ابتدای فصلهاست. هر پیش‌سازمان‌دهنده‌ای پیام اصلی فصل را به ذهن خواننده منتقل می‌کند. پیش‌سازمان‌دهنده‌ها معمولاً عبارات یا بیاناتی برجسته در

موضوعی خاص از زبان برخی نویسندگان و نظریه پردازان مشهورند که به شکلی جذاب و دلپذیر و در عین حال پرمعنا نوشته شده‌اند. این پیش‌سازمان‌دهنده‌ها در کنار بخشهای پیش‌نگری که در همان ابتدای فصلها قرار داده شده و حاوی فهرستهای مختصری از نکات اصلی‌اند، به خوبی تمرکز و انگیزه را برای خوانندگان ایجاد می‌کنند و مسیر مطالعه را برای آنان روشن می‌نمایند.

۶. نمایه موضوعی جامع در انتهای کتاب و منابع ذکر شده متعدد در خلال متن، کتاب را به یکی از منابع ارزشمند برای محققان و اندیشمندان مدیریت آموزشی تبدیل می‌کند. به طوری که در بسیاری موارد دانشجویان تحصیلات تکمیلی مدیریت آموزشی می‌توانند با الهام از مفاهیم، نظریه‌ها و مدل‌های مدیریت آموزشی طرح شده در کتاب موضوعاتی تخصصی برای تحقیق خود انتخاب کنند و با مراجعه به منابع و سایتهای معتبر ذکر شده در کتاب از نتایج تحقیقات جدید و مبانی نظری مرتبط با موضوع آگاه شوند.

با توجه به ویژگیها و امتیازات ذکر شده می‌توان گفت که کتاب حاضر یکی از جامع‌ترین کتابهای مدیریت آموزشی است که تاکنون در ایران منتشر شده است. این کتاب ضمن رفع نیاز دانشجویان رشته علوم تربیتی-مدیریت آموزشی به عنوان منبع اصلی برای سایر دانشجویان و دانش‌پژوهان در رشته‌های روان‌شناسی و دیگر گرایشهای مدیریت (مدیریت بازرگانی، مدیریت دولتی، مدیریت اجرایی، و...) بسیار مفید است. علاوه بر این، به مسئولان ستادی آموزش و پرورش، مدیران و کارشناسان نواحی و مناطق آموزش و پرورش، ناظران و راهنمایان آموزشی، مدیران مدارس، معاونان، کادر اجرایی، معلمان مدارس، و سایر دست‌اندرکاران آموزش و پرورش توصیه اکید می‌شود کتاب را با دیدگاهی کاربردی بخوانند.

مترجمان

شهریور ۱۳۹۴

دبیاچه

تمامی ویرایشهای کتاب مدیریت آموزشی: نظریه، تحقیق و کاربرد بر اساس سه فرض اساسی درباره علم و عمل مدیریت آموزشی بنا شده است:

- با اینکه دانش عمده‌ای مربوط به سازمانهای آموزشی در دسترس است، اما اساتید دانشگاهی و مدیران آموزشی غالباً از آن غافل بوده‌اند.
- مدل سیستمی-اجتماعی باز مدارس چهارچوب مفهومی فراگیر و مفیدی را فراهم می‌آورد که نظریه‌ها و تحقیقات موجود را برای مدیران آموزشی سازمان‌دهی می‌کند و به هم ربط می‌دهد.
- عمل مدیریت، زمانی نظام‌یافته‌تر، متفکرانه‌تر و اثربخش‌تر می‌شود که با نظریات و تحقیقات اصولی هدایت شود.

در نتیجه، در تمامی ویرایشهای این کتاب از جمله ویرایش حاضر، دانش مربوطه خلاصه و تحلیل شده و فایده آن در حل مشکلات عملی نشان داده شده است. ما در تدوین این کتاب تا حد زیادی مدیون زحمات دانشجویان و همکارانمان هستیم که به ما کمک کرده‌اند نظریه‌ها و پژوهشهایمان را در دنیای واقعی مدیریت آموزشی تثبیت کنیم - در کتاب حاضر تا حد زیادی از افکار و پیشنهادهای آنها بهره‌مند شده‌ایم.

ویژگیهای جدید ویرایش نهم

- دانش جدید. در ویرایش نهم بیش از ۲۰۰ پژوهش و مطالعه نظری جدید اضافه و برخی از کارهای قدیم‌تر حذف شده است. در این ویرایش، آخرین پژوهشها و نظریه‌ها را به مدیران آموزشی فعلی و آینده عرضه می‌کنیم، البته تلاش کرده‌ایم تحلیلهای کلاسیک بزرگان این رشته همچون وبر، بلاو، گلدنر، اتزیونی، اسکینر، ویگوتسکی، پیاز، مینتزرگ، دیویی، مارک، و سایمون و چند دانشمند دیگر را نیز نگه داریم.

- شمول وسیع یادگیری و تدریس. در فصل دوم خلاصه‌ای از آخرین نظریه‌ها و پژوهشها در زمینه تدریس و یادگیری آمده است. این کتاب یکی از معدود کتابها در زمینه مدیریت آموزشی است که با کارکردهای اساسی تعلیم و تربیت سروکار دارد. در این فصل حدود ۵۰ مطالعه جدید اضافه شده و تحلیلهای آن به روز و اصلاح شده است.
- فصلی جدید درباره جو سازمانی. در دو فصل جداگانه به فرهنگ و جو سازمانی پرداخته شده است (فصل پنجم بر آخرین نظریات و پژوهشها در زمینه فرهنگ مدرسه تمرکز دارد، در حالی که در فصل ششم به طور مفصل به بحث و تحلیل جو سازمانی پرداخته شده است).
- بازنگری عمده فصل مربوط به محیطهای بیرونی مدارس. این فصل بازنگری اساسی شده است. بخش جدیدی در رابطه با پاسخگویی مدارس به آن اضافه شده و تمرکز بر دو دیدگاه مفهومی مربوط به محیط (دیدگاه وابستگی از لحاظ منابع و دیدگاه نهادی) است. این فصل با اضافه شدن آخرین پژوهشها و به کارگیری تحلیلهای ساده و کارآمدتر شده است.
- بازنگری عمده فصل مربوط به اثربخشی مدارس. سه مدل جدید مربوط به پیشرفت تحصیلی و همچنین دو دیدگاه عمومی جدید در زمینه اثربخشی مدارس مطرح شده و با مفهوم سازی مجدد چشمگیر و تحلیل اثربخشی مورد بحث قرار گرفته‌اند.
- ویژگی کاملاً جدید - راهنمایهای عملی. هر فصل اینک با ویژگی جدیدی با عنوان راهنمایهای عملی خاتمه می‌یابد که نظریه‌ها و پژوهشهای هر فصل را در مجموعه‌ای از دستورهای عملی برای مدیران آموزشی به صورت ساده‌تری بازگو می‌کند. در کل بیش از ۱۵۰ راهکار عملی در این ویرایش جدید مطرح شده است.
- موارد جدید. هفت مورد جدید و اصلاح شده به فصلها، در قسمت موردی برای رهبری، اضافه شده است که کاربرد نظریه‌ها و پژوهشها را بر مقوله‌ها و مسائل رایج مدارس متمرکز می‌کند.
- ویژگیهای اصلاح شده و توسعه یافته. تمام ویژگیهای نسخه‌های قبلی کتاب به روز شده‌اند: بخش خودآزمایی برای مرور مفاهیم اصلی؛ بخش فهرست الفبایی منابع

پیشنهادی برای گسترش دیدگاهها؛ تمرین کارپوشه که به استانداردهای رهبری مرتبط می‌شود؛ کاربرد نظریه در عمل، که سؤالات کاربردی را مورد توجه قرار می‌دهد؛ و فرضها و اصول اساسی برای خلاصه کردن اندیشه‌های اصلی و مهم هر فصل. تمام ویژگیها به گونه‌ای طراحی شده‌اند که به دانشجویان در تأیید و به‌کارگیری آنچه فرا گرفته‌اند، کمک کنند.

ویژگیهای کتاب

- پیش‌نگری. در ابتدای هر فصل، یک پیش‌نگری وجود دارد، که دانشجویان فهرستی مختصر از نکات مهمی را خواهد خواند که فصل آنها را دربر خواهد گرفت. پیشنهاد می‌کنیم که دانشجویان برای مطالعه این بخش که عمده‌اً کوتاه نوشته شده است وقت بگذارند زیرا نقشه راهی درباره هر فصل به آنها می‌دهد.
- کاربرد نظریه در عمل. در این ویرایش تمریناتی آمده است که آنها را برای کاربران کاربردی‌تر و مناسب‌تر می‌کند. در هر فصل دانشجویان با کاربردهای نظریه در عمل، مقوله‌های کاربردی و تمریناتی عملی مواجه می‌شوند که باید درکشان را از نظریه بیازمایند و راهکارهایی کاربردی برای مسائل رایج پیشنهاد کنند.
- موردی برای رهبری. هر فصل دربرگیرنده یک مورد واقعی است که دانشجویان را به چالش می‌کشد تا نظرها و مفاهیم مطرح شده در آن فصل را به کار ببرند و تواناییهایشان را در زمینه اقدامات رهبری به نمایش بگذارند.
- فرضها و اصول اساسی. در خاتمه هر فصل، نتیجه‌گیریهای اساسی برگرفته از تحقیقات و نظریه‌ها به صورت خلاصه آمده است.
- راهنمایهای عملی. هر فصل همچنین با دستورهای کاربردی پایان می‌یابد که راهنمایهایی برای عمل اجرایی ارائه می‌دهد.
- مفاهیم اصلی. مفاهیم اصلی در هر فصل سیاه و برجسته شده است. دانشجویان باید وقت بگذارند و مطمئن شوند که این مفاهیم را درک کرده‌اند و می‌توانند آنها را تعریف کنند.
- خودآزمایی. در بخش پایانی هر فصل خودآزمایی مفاهیم اصلی آمده است.
- منابع پیشنهادی. کتاب‌شناسی مشروحی از مطالب تکمیلی در هر فصل آمده است.

- تمرین کارپوشه. هر فصل با تمرین خاصی خاتمه می‌یابد که در آن دانشجویان درک و مهارت‌هایشان را نشان می‌دهند.
- مجموعه‌ای مکمل از مواردی برای رهبری آموزشی. مجموعه‌ای از چهار مورد افزوده شده در انتهای کتاب در دسترس است. این مثال‌های واقعی اضافه شده تمرینات بیشتری را به دانشجویان در موقعیتهای گوناگون فراهم می‌کند و دانشجویان می‌توانند دانششان را در زمینه چالش‌های رهبری واقعی به کار بگیرند.
- استانداردهای اساسی مدیریت (استانداردهای ISLLC و ELCC). تمامی موارد برای رهبری در این کتاب در قسمت ماتریس موردی برای رهبری به صورت خلاصه آمده که هر مورد به صورت استانداردهای مورد بحث طبقه‌بندی شده است.

رویکرد

رویکرد ما همچنان رویکردی کاربردی است؛ ما نظریه‌ها و تحقیقاتی را که سودمندترند انتخاب کرده‌ایم و آنهایی را که چندان مفید نبوده‌اند، کنار گذاشته‌ایم. در قلب مدل سیستمی-اجتماعی، چهار عنصر اصلی حیات مدرسه-ساختار، انگیزش، فرهنگ و سیاست وجود دارند که هر یک در فصلی جداگانه مورد بحث قرار گرفته‌اند. این عناصر در تعامل با یکدیگر بافتی برای تدریس و یادگیری در مدرسه فراهم می‌کنند. فصل مربوط به محیط فرصتها و محدودیتهایی را مورد بحث قرار می‌دهد که برای مدرسه وجود دارد؛ نتایج مدرسه در فصل مربوط به اثربخشی بررسی شده است. فرایندهای اصلی مدیریت در فصلهایی که مربوط به تصمیم‌گیری، توانمندسازی، ارتباط و رهبری است، تحلیل شده‌اند، این مقوله‌ها در مدیریت اثربخش نقش محوری دارند. در تحلیل موضوعات تدریس و یادگیری و رهبری، نظریه‌ها و پژوهشهای جدیدی گنجانده شده است. از آنجا که هدف اصلی مدیران آموزشی حل مسائل واقعی است، در خاتمه هر فصل یک مورد واقعی برای رهبری آورده‌ایم. به اعتقاد ما برای اینکه دانشجویان بیشترین استفاده را از محتوای کتاب حاضر ببرند، ابتدا باید مفاهیم را درک کنند (دیدگاه ساخت‌گرا)، سپس باید آنها را به خاطر بسپارند (دیدگاه شناختی) و سپس آنها را تمرین کنند و به کار بگیرند (دیدگاه رفتاری) - این سه دیدگاه یادگیری در فصل دوم بسط داده شده‌اند.